

LAKOMSTVO, KRÁDEŽ A NÁHRADA ŠKODY

Rodinná katechézka 150-2020 (726)

www.inky.sk

týždeň po 30. 8. 2020

„Nepokradneš!“ (Ex 20, 15; Dt 5, 19; Mt 19, 18).

BOŽIE SLOVO:

(Lk 12,32-34)

Čítanie zo sv. evanjelia podľa Lukáša: *Neboj sa, maličké stádo, lebo vášmu Otcovi sa zapáčilo dať vám kráľovstvo. ³³ Predajte, čo máte, a rozdajte ako almužnu! Robte si mešce, ktoré sa nezoderú, nevyčerpateľný poklad v nebi, kde sa zlodej nedostane a kde ho neničí. ³⁴ Lebo kde je váš poklad, tam bude aj vaše srdce.* Počuli sme Božie slovo!

KATECHÉZKA (KKC 2407 – 2414)

(porov. www.inky.sk, úvahy/katechézy č. 398, 277, 297, 349, 353, 354)

Dnes pokračujeme v uvažovaní nad majetkom a jeho rolou v našom živote. Ako hovorí Katechizmus: „V hospodárskej oblasti si rešpektovanie ľudskej dôstojnosti vyžaduje praktizovanie čnosti miernosti, aby sa miernila pripútanosť k dobrám tohto sveta, čnosti spravodlivosti, aby sa chránili práva bližného a dalo sa mu, čo mu patrí, a solidárnosti podľa zlatého pravidla a podľa štedrosti Pána, ktorý, „hoci bol bohatý, stal sa pre“ nás „chudobným“, aby sme sa my „jeho chudobou obohatili“ (2 Kor 8, 9)“ (KKC 2407). Nepripútanosť k materiálnym veciam je ovocím múdrosti, spoznania, že naše šťastie nezávisí od majetku a toho, čo vlastnime a nadobúdame. Písmo hovorí: „Uspokojíme sa s tým, že máme čo jesť a čo si obliecť. ⁹ Lebo tí, čo chcú zbohatnúť, upadajú do pokušenia a osídla“ (1 Tim 6,8-9) – a mnohí aj nekresťania tak žijú, asi sme už spomínali dnes stále obľúbenejší *minimalistický životný štýl*, ktorého zmyslom je čo najmenej vlastniť a mať tak čo najviac a najplnšie žiť. V plnosti je takáto sloboda možná práve v Kristovi, ktorý je Plnosťou Života.

Sloboda od *lakomstva* – pokojne si tak závislosť na veciach a majetku nazvime, lebo tak to je – nás potom otvára *spravodlivosti*, kedy túžime, aby všetci ľudia mali všetko to, čo im v zmysle *spoločného určenia dohier* patrí. A nielen im to prajeme, ale sme ochotní na tom aj pracovať a deliť sa s nimi a o tom je čnosť *solidárnosti*.

Tento postoj sám osebe vylučuje *krádež* cudzieho majetku – keď nie pre iné, tak preto, že po ňom netúžime – a vôbec, po žiadnom majetku netúžime, lebo sme už spoznali, že „tadiaľ cesta nevedie“ a prekukli sme tak ono *osídlo*, ktoré Pavol vyššie spomínal. Je tu ale jedna výnimka: „*Nie je krádežou, ak ... je odmietnutie v rozpore s rozumom a všeobecným určením dohier. Taký je prípad zjavnej a naliehavej potreby, keď jediným prostriedkom, ako uspokojiť bezprostredné a základné potreby (jedlo, prístrešie, odev a pod.), je mať k dispozícii a použiť cudzie dobrá*“ (KKC 2408). V prípade krajnej núdze je teda prípustné v nevyhnutnom rozsahu použiť aj cudziu vec, aj vtedy, ak nemôžeme rozumne predpokladať súhlas jej majiteľa, ba dokonca aj vtedy, ak nám majiteľ danú vec odmietol poskytnúť a to bez toho, aby na to sám mal obdobne závažný dôvod.

Dnes sme svedkami toho, že mnohí ľudia sa obohacujú nemorálne, ale pritom sa bránia, že „všetko bolo legálne a v zmysle zákona“ a že teda nič zlé neurobili. Možno nezaškodí trocha filozofie... Dnes žijeme v atmosfére ideí *pozitívneho zákona*, kde zákon rozhoduje o tom, čo je dobré a čo zlé. Ak je niečo v zmysle zákona, je to považované za dobré a správne. My, kresťania, ale vieme, že zdrojom dobra a normou dobra a zla nie je ľudský zákon, ale Boh, objektívne existujúci a nemenný. On JE Dobro. Od Neho sa potom odvíja, čo je a čo nie je dobré. Tým, že zákon niečo schváli, sa to ešte nestáva dobrým – rovnako ako tým, že zákon niečo zakáže, sa vec automaticky nestáva zlou. Dobro a zlo sú viac ako zákon a legálnosť niečoho. Takto o tom hovorí aj katechizmus: „*Každý spôsob neoprávneného prisvojenia a ponechania si cudzieho vlastníctva, aj keď to neprotirečí nariadeniam civilného zákona, je proti siedmemu prikázaniu. Napríklad vedome si ponechať požívané veci alebo nájdené predmety, podvádzat' pri obchodovaní, platiť nespravodlivé mzdy, zvyšovať ceny, špekulujúc s nevedomosťou alebo núdzou druhých*“ (KKC 2409) a pokračuje: „*Morálne nedovolené sú aj: špekulácia, ktorou niekto umelo mení ocenenie majetku s cieľom ťažiť z toho výhodu na škodu druhého; podplácanie ktorým sa mení úsudok tých, čo majú rozhodovať podľa práva; privilégiu si a súkromné používanie spoločného majetku nejakého podniku; zle vykonané práce; daňový podvod; falšovanie šekov a faktúr; prehnané výdavky a plytvanie. Úmyselne poškodzovať súkromný alebo verejný majetok je proti morálnemu zákonu a vyžaduje si odškodnenie*“. Kedykoľvek teda konáme, musíme sa pýtať nielen na to, či to je *legálne*, ale aj či je to *dobré a správne*. A niekedy mať odvahu aj porušiť zákon, aby sme zachovali dobro a spravodlivosť.

S tým súvisí aj otázka záväzkov: „*Sľuby treba plniť a zmluvy dôsledne zachovávať v takej miere, v akej je prijatý záväzok morálne spravodlivý. Značná časť hospodárskeho a sociálneho života závisí od hodnoty zmlúv medzi fyzickými a právnickými osobami. Také sú napríklad obchodné zmluvy o predaji a nákupe; nájomné a pracovné zmluvy. Každú zmluvu treba uzatvárať a dodržiavať s čestným úmyslom*“ (KKC 2410). Určite poznáte rôzne úžernícke spoločnosti alebo rôznych „šmejdiv“, ktorí nútili ľudí kupovať predražený tovar... Znova, ak sa ukáže, že nejaká zmluva odporuje spravodlivosti a dobru, je na mieste ju primerane upraviť. Ak sa tak nedeje, dokonca ak je podobné konanie úmyslom, je to zlo. Podstatou akejkoľvek zmluvy je obojstranná výhodnosť. Ak sa zmluva stáva pre jednu zo strán nevýhodná, alebo ak zneužívame situáciu toho druhého na neprimeraný zisk a obohatenie sa či iné výhody na jeho úkor, potom konáme zle a nemorálne. Aj keď sa to týka viac firiem, predsa sa to týka aj nás, keď niekomu niečo predávame či niečo prenajímame.

UVAŽUJEME:

Dnešná téma pred nás kladie tri otázky.

1) Aký je náš postoj k majetku? Naozaj sme od neho slobodní? naozaj sme porozumeli, uverili a nakoniec si aj sami na sebe overili, že majetok je vedľajší a že čím menej toho máme, tým intenzívnejšie dokážeme žiť, skutočne žiť, prirodzený pozemský život ale aj nadprirodzený život s Bohom? Ako hovoria dvaja múdri páni: „*Chudobný, ako to žiada evanjelium, je ten, kto má to, čo potrebuje pre život, na vykonávanie svojej funkcie, svojich povinností. Zrieka sa však všetkého, čo by bolo nadto, čo je zbytočné. S majetkom je to podobne ako s jedlom. Ako nie je dovolené prejsť sa, tak sa nesmie zhromažďovať zbytočné*“ (Tomáš kardinál Špidlík) a „*Púšť je kľúčovým symbolom oslobodenia. Človek sa zrieka „mat“ a hľadá, ako viac „byť“.* [...] *Ľudská sloboda je obmedzená v tom rozsahu, nakoľko sme pripútaní k majetku*“ (Erich Fromm).

2) Nekradneme? Bez ohľadu, či ide o vyhýbanie sa plateniu daní („bez bločku“ a pod.) alebo to nazývame „obchodnou stratégiou“ a pod.? Sledujeme vždy spoločné dobro oboch, nás aj toho druhého, aby vyvážený výsledok prinášal spokojnosť a úžitok všetkým?

3) Ak už niečo také urobíme – vynahradzujeme spôsobenú škodu? Katechizmus učí, že „*náprava spáchanej nespravodlivosti vyžaduje vrátenie odcudzeného dobra jeho majiteľovi*“ (KKC 2412) a konkretizuje: „*Tí, čo sa priamo alebo nepriamo zmocnili cudzieho vlastníctva, sú povinní ho vrátiť alebo dať rovnocennú náhradu v naturáliách alebo v peniazoch, ak vec už zanikla, a takisto nahradiť aj výnos a výhody, ktoré by bol z neho majiteľ oprávnené získať. Rovnako sú povinní vrátiť úmerne k svojej zodpovednosti a k svojmu zisku všetci tí, čo nejakým spôsobom mali účasť na krádeži alebo z nej vedome mali osoh; napríklad tí, čo ju nariadili alebo pri nej pomáhali, alebo skrývali ukradnutú vec*“. Ak nie je možné vec vrátiť – napríklad pri obťahnutí štátu na daniach a pod. – je riešením danú sumu, ktorú by sme zaplatili na daniach, vynaložiť na iné verejnoprospešné ciele, napríklad prostredníctvom nadácií a pod. Občas si neuvedomujeme, že náhrada spôsobenej škody – *majetkovej* rovnako ako *nemajetkovej* – je podmienkou aj platnosti pokánia a spovede! Ak hriechy ľutujeme, túžime ich predsa aj napraviť!